

Güç, balans və milli maraq

Hər yeni il strateji hədəflərə doğru aparan yolda böyük bir başlanğıcdır. Yolun uğuru isə onun davamını düzgün müəyyənləsdirsə, risk və imkanlarını real qiymətləndirməkdən, hədəfləri aydın görə bilməkdən asılıdır. Bu baxımdan Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin yerli televiziya kanallarına verdiyi müsahibə ölkəmizin və ümumilikdə regionumuzun gələcəyinin mükəmməl inkişafına yönələn aydın xətt kimi həm Azərbaycanda, həm də beynəlxalq ictimaiyyətdə böyük maraq doğurdu.

Dövlət başçısının müsahibəsində xarici siyasət məsələləri ilə bağlı bölüşdüyü məqamlar son dərəcə mühüm əhəmiyyət kəsb edirdi. Cənab İlham Əliyev toxunduğu bütün digər məsələlər kimi, bu sahənin də ön xırda detallarına qədər izahını verdi, qlobal və regional proseslərin sistemli təhlilini apardı, nəticə etibarilə regionun gələcək mənzərəsini ictimaiyyətə açıq şəkildə təqdim etdi.

Bu müsahibənin əsas xüsusiyyəti Prezidentin həm informativ, həm də analitik mövqe ortaya qoymasındır. İlham Əliyev Azərbaycanın gələcəyi ilə bağlı aydın baxışa və strateji yanaşmaya malikdir, dünyada baş verən prosesləri obyektiv qiymətləndirir, təcrübəyə əsaslanan düzgün proqnozlar verir. Belə yanaşma Azərbaycanın xarici siyasətində qətiyyətli, eyni zamanda balanslı xəttin formalaşmasına imkan yaradır.

Prezidentin mövqeyinə görə, xarici siyasət yalnız diplomatiya və danışıqlardan ibarət deyil. O həm də iqtisadiyyat, nəqliyyat, hərbi və təhlükəsizlik sahələrini əhatə edən çoxşaxəli strategiyanı əks etdirir. Bu isə Azərbaycanın regional və qlobal nüfuzunu artırır, beynəlxalq forumlarda və təşkilatlarda aktiv iştirakını təmin edir, ölkəmizin xarici siyasəti həm prinsipial, həm praktik xarakter daşıyır, ölkə yalnız reaktiv şəkildə hərəkət etmir, eyni zamanda beynəlxalq gündəmin formalaşmasına töhfə verir.

Azərbaycanın xarici siyasətində əsas prioritetlərdən biri məhz güc və məsuliyyət balansını qorumaqdır. Prezident bildirir ki, hərbi gücdən yalnız müdafiə və təhlükəsizliyin təminatı üçün istifadə olunur. Məlumdur ki, 2020-ci və 2023-cü illərdə regiondakı hərbi üstünlüyünə baxmayaraq, Azərbaycan öz gücünü yalnız strateji və diplomatik məqsədlər üçün tətbiq etdi. Prezident İlham Əliyev müsahibədə bu məsələ barədə dedi: "...Öz təhlilimi apararaq görürəm ki, bugünkü dünyada beynəlxalq hüquq deyilən məsələ yoxdur. Bunu hər kəs görə bilər. Güc var, əməkdaşlıq var, müttəfiqlik var, qarşılıqlı dəstək var. Təbii ki, sən görə özün əmin olasan ki, haqq yolundasın. Heç bir ölkə, heç bir rəhbər nəhaq iş görməməlidir, heç bir ölkənin ərazi bütövlüyünə göz dikməməlidir, heç bir ölkəni işğal etməməlidir. Bizim böyüklüyümüz və müdriqliyimiz, eyni zamanda məsuliyyətimiz göz önündədir". Belə bir mövqe isə həm regionda sabitliyin qorunmasına, həm də Azərbaycanın beynəlxalq nüfuzunun güclənməsinə xidmət göstərir.

Azərbaycanın xarici siyasət strategiyasında eyni zamanda çoxqütblülük və balans mühüm yer tutur. Həm ABŞ, həm Çin, həm də regional aktorlarla strateji əməkdaşlıq qurulur və inkişaf etdirilir. Bu münasibət Azərbaycanın regional və qlobal siyasətdə təsirli aktor kimi çıxış etməsinə imkan verir.

Prezident İlham Əliyev 2025-ci ilin ölkəmiz və xalqımız üçün uğurlu, tarixi bir il olduğunu xüsusi qeyd etdi: "Çünki məhz keçən 2025-ci ildə Ermənistan-Azərbaycan müharibəsinə siyasi nöqtəyi-nəzərdən son qoyuldu və artıq biz bir neçə aydır ki, sülh şəraitində yaşayırıq. Sülh şəraitində yaşamaq nə deməkdir, bunu öyrənirik. Çünki müstəqillik əldə edildəndən sonra, hətta ondan da əvvəl Azərbaycan xalqı və dövləti müharibə şəraitində yaşamışdır. Müharibənin müxtəlif mərhələləri olub. Siz də bunu yaxşı xatırlayırsınız. Həm müharibənin fəal mərhələsi, atəşkəs mərhələsi, İkinci Qarabağ müharibəsi, antiterror əməliyyatı, ondan sonrakı dövr və bütün bu hadisələrə keçən ilin avqustunda son qoyuldu".

Azərbaycan-ABŞ münasibətləri

Dövlət başçısının müsahibəsindəki ən önəmli məqamlardan biri də Azərbaycan-ABŞ münasibətlərinə aiddir. İki ölkə arasında münasibətlər Azərbaycanın müstəqillik qazandığı 1991-ci ildən etibarən daim xüsusi diqqət mərkəzində olub. Lakin bu münasibətlər uzun illər bir sıra ciddi problemlərlə də üzləşib. Həmin problemlərin simvolik nümunəsi 1992-ci ildə ABŞ Konqresində "Azadlığa Dəstək Aktı"na qəbul edilmiş 907-ci düzəlişdir. Bu düzəliş Azərbaycanın Ermənistanla münaqişəsi, xüsusilə Dağlıq Qarabağ müharibəsi fonunda Amerika Birləşmiş Ştatlarının ölkəmizə sanksiyalar tətbiq etməsinə səbəb olmuş və gənc, müstəqil dövlətimiz üçün ciddi maneəyə çevrilmişdir. Ölkəmiz ABŞ kimi qlobal güclə münasibətlər qurmaq istəsə də, bu dövrdə beynəlxalq lobbichilik və siyasi təsirlər nəticəsində tam potensialı reallaşdırı bilmirdi. Həmçinin erməni lobbisinin fəaliyyətləri ABŞ daxilində Azərbaycan üçün əlverişsiz qərarların verilməsinə gətirib çıxarmışdı. Xüsusilə Bayden administrasiyasının yol verdiyi ciddi yanlışlıqlar, qərəzli mövqe iki dövlət arasında münasibətləri böhran həddinə gətirmişdi.

Amma artıq vəziyyət tamamilə dəyişib və Azərbaycan-ABŞ münasibətlərində ciddi yaxınlaşmalar var. Bunun əsas səbəblərindən biri Ermənistan-Azərbaycan müharibəsinin rəsmən sona çatmasıdır. Münaqişənin bitməsi, bölgədə sabitliyin yaranması ABŞ-də Azərbaycanla gənişmiqyaslı münasibətlərin inkişafına imkan yaradıb. Digər əsas faktor isə Prezident Donald Trampın administrasiyasının hakimiyyətə gəlməsidir. Bu administrasiya çox pragmatik və milli maraqları düzgün qiymətləndirən strukturudur və belə bir strukturun mövcudluğu ölkəmiz üçün regional güc və diplomatik nüfuzun artırılması baxımından böyük fürsətdir.

Tramp administrasiyasının hakimiyyətə gəlməsi ilə Ağ Evdə 907-ci düzəlişin rəmzi olaraq aradan qaldırılması Azərbaycanın ABŞ ilə münasibətlərində yeni bir səhifə açdı. Prezident İlham Əliyev bu addımı simvolik, amma strateji əhəmiyyətli hadisə kimi qiymətləndirir. Rəmzi xarakterinə baxmayaraq, bu addım Azərbaycanın ABŞ-yə etibarlı tərəfdaş kimi çıxış etməsini təsdiqləyir və Konqres tərəfindən düzəlişin tam aradan qaldırılması üçün zəmin yaradır.

Bundan əlavə, Azərbaycan və ABŞ arasında strateji işçi qrupunun yaradılması münasibətlərin yalnız diplomatik sahədə deyil, həm də iqtisadi, nəqliyyat, hərbi-sənaye və sərmayə sahələrində inkişafını təmin edir. Bu qrupun əsas məqsədi strateji tərəfdaşlıq xartiyasının hazırlanmasıdır və artıq oktyabr ayından bəri müxtəlif rəsmi heyətlər bu istiqamətdə fəal iş aparmaqdadırlar. Qarşılıqlı sərmayə qoyuluşu, iqtisadi əməkdaşlıq və ticarət əlaqələrinin genişləndirilməsi Azərbaycan üçün xüsusi önəm daşıyır.

Zəngəzur dəhlizinin (TRIPP) açılmasına doğru atılan addımlar da ABŞ-Azərbaycan münasibətlərində strateji uğurdur. Bu, regional nəqliyyat və logistika infrastrukturunda tarixi addım kimi Amerika Birləşmiş Ştatları tərəfindən də dəstəklənən qlobal təşəbbüsdür.

Azərbaycan-ABŞ münasibətləri yalnız iqtisadi və nəqliyyat sahəsi ilə məhdudlaşmır, diplomatik və hərbi əməkdaşlıq da inkişaf edir. Prezident İlham Əliyev müsahibədə bildirdi ki,

ölkəmiz tərəfindən oktyabr ayından bəri ABŞ-yə dörd yüksək səviyyəli nümayəndə heyəti ezam edilmişdir. Bu heyətlər strateji tərəfdaşlıq xartiyasının hazırlanması, sərmayə qoyuluşu və münasibətlərin müxtəlif sahələrdə koordinasiyası üzrə müzakirələr aparmışlar. Bu addımlar da 2025-ci ildə ABŞ ilə münasibətlərin inkişafı baxımından tarixi və uğurlu il kimi qiymətləndirməyə imkan verir.

D.Tramp administrasiyası ilə əməkdaşlıq eyni zamanda ABŞ Konqresinə təsir imkanlarını artırır. 907-ci düzəlişin formal səbəbi olan blokada artıq mövcud deyil. Əksinə, Azərbaycanın ərazisindən Ermənistanla müxtəlif yüklər göndərilir, yollar açılıb və neft məhsulları ixrac olunur. Bu reallıq Konqres üzvlərini 907-ci düzəlişi tam aradan qaldırmağa sövq etməlidir. Prezidentin də vurğuladığı kimi, rəmzi addımların arxasında Azərbaycan üçün strateji əhəmiyyət daşıyan çox ciddi siyasi və iqtisadi maraqlar dayanır.

Beləliklə, ABŞ ilə münasibətlərin yeni səviyyəyə qalxması ölkəmizin regional və qlobal siyasətdə güclü tərəf kimi çıxış etməsinə, iqtisadi və hərbi sahələrdə strateji əməkdaşlığın möhkəmlənməsinə, həmçinin tranzit və nəqliyyat layihələrinin reallaşmasına imkan verir.

Çinlə strateji tərəfdaşlıq və D-8 təşkilatına üzvlük

Azərbaycanın xarici siyasətində Çin Xalq Respublikası ilə əlaqələr də xüsusi yer tutur. Ötən il Prezident İlham Əliyevin Çinə dövlət səfəri zamanı Azərbaycan və Çin arasında hər-tərəfli strateji tərəfdaşlığa dair Birgə Bəyanat imzalandı. Bu bəyanat yalnız rəmzi sənəd deyil, o həm diplomatik, həm iqtisadi, həm də hərbi-texniki əməkdaşlıq üçün geniş imkan deməkdir. Məlumdur ki, Çin bu gün dünyada aparıcı qlobal aktorlardan hesab olunur. Bu baxımdan, Azərbaycanın Çinlə əməkdaşlığı yalnız ölkəmizin iqtisadi maraqlarının təmin etmir, strateji nüfuzunu da artırır. Birgə Bəyanat çərçivəsində diplomatik əlaqələrlə yanaşı, həmçinin biznes, investisiya, nəqliyyat və infrastruktur sahələrində əməkdaşlıq gücləndirilir. Bu, Çin şirkətlərinin Azərbaycana investisiya qoyuluşunu fəallaşdırması, bərpaolunan enerji layihələrinin icrası və digər strateji layihələrin həyata keçirilməsi ilə əyani şəkildə təsdiqlənir.

Xüsusi diqqətçəkən sahələrdən biri enerji və "yaşıl texnologiyalar"dır. Müsahibədə bildirdi ki, artıq Çin şirkətləri Azərbaycanda günəş və külək-elektrik stansiyalarının tikintisinə başlamışlar. Eyni zamanda günəş panellərinin istehsalı üzrə müəssisələrin yaradılması və elektrik avtobuslarının istehsalı üzrə layihələr həyata keçirilir. Bu, ekoloji və iqtisadi layihə olmaqdan əlavə, eyni zamanda Azərbaycanın enerji müstəqilliyinin gücləndirilməsi və texnologiyaların inkişafının təzahürüdür.

Nəqliyyat sahəsində də Çinlə əməkdaşlıq strateji əhəmiyyət kəsb edir. Xəzər dənizinə və Mərkəzi Asiya ölkələrinə çıxışı təmin edən dəniz yollarının tikintisi və maliyyələşdirilməsi, Zəngəzur dəhlizi (TRIPP) boyunca yükdaşıma-ların artırılması Azərbaycanın regional nəqliyyat mərkəzi kimi rolunu gücləndirir. Prezidentin sözlərinə görə, bu marşrut yalnız Azərbaycan üçün deyil, həm də Çin və digər regional aktorlar üçün strateji əhəmiyyət daşıyır. Çin və Mərkəzi Asiya ölkələrindən gələn yük axınları Zəngəzur dəhlizi (TRIPP) və Naxçıvan vasitəsilə Avropaya, Cənubi Qafqazdan isə Yaxın Şərq və Fars körfəzinə yönləndiriləcək. Bu, Azərbaycanın tranzit potensialını maksimum istifadə etməsinə imkan verir və iqtisadi mənfəəti artırır.

Hərbi-texniki əməkdaşlıq da strateji tərəfdaşlığın vacib elementidir. Çinlə əldə olunan ra-

zılaşmalar çərçivəsində Azərbaycan yeni hərbi texnika və avadanlıqlar alır. Bundan əlavə, birgə müəssisələrin yaradılması üçün işlərə başlanmışdır. Belə əməkdaşlıq iqtisadi və texnoloji sahədə də fayda gətirir. "Əminəm ki, yaxın gələcəkdə həm yeni müqavilələrin, həm də artıq prosesdəki layihələrin həyata keçirilməsinin şahidi olacağıq", - deyər Azərbaycan Prezidenti bildirib.

Daha bir əhəmiyyətli addım Azərbaycanın D-8 təşkilatına üzvlüyüdür. Bu təşkilat 30 ilə yaxın fəaliyyəti ərzində sıralarına yeni üzv qəbul etməmişdi. Azərbaycanın bu quruma yeni üzv olması isə bir tərəfdən ölkəmizin qlobal nüfuzunu, beynəlxalq siyasətdəki əhəmiyyətli rolunu nümayiş etdirdi, digər tərəfdən Azərbaycanın üzvlüyü bu təşkilata həm iqtisadi, həm siyasi baxımdan yeni nəfəs gətirdi. D-8 üzvlərinin ümumi əhalisi 1 milyardan çox, iqtisadiyyatı 4 trilyon dollardan artıqdır. Bu çərçivədə Azərbaycanın seçilməsi ölkəmizin regional və beynəlxalq səviyyədə etibarlı tərəfdaş kimi tanınmasının göstəricisidir.

Azərbaycanın təşkilatda iştirakı praktik əhəmiyyət kəsb edir. Prezidentin xatırladığı kimi, təşkilatın media, iqlim, ekologiya, enerji-kə və nəqliyyat sahələrində bir neçə mərkəzi Azərbaycanda yaradılıb. Bu, ölkəmizin beynəlxalq əməkdaşlıqda fəal rolunu və təşkilat daxilində strateji mövqeyini gücləndirir. Azərbaycan üzv ölkələrlə ikitərəfli və çoxtərəfli formatlarda fəal əməkdaşlıq aparır, layihələr həyata keçirir, regionda güclü iqtisadi və siyasi təsir göstərir.

Prezident İlham Əliyev inanır ki, Çinlə strateji tərəfdaşlıq və D-8 üzvlüyü Azərbaycan üçün uzunmüddətli perspektivdə həm iqtisadi, həm siyasi, həm də regional təhlükəsizlik baxımından mühüm rol oynayacaq. Bu yanaşma Azərbaycanın qlobal miqyasda təsirli aktor kimi çıxış etməsinə imkan yaradır, eyni zamanda regional əməkdaşlıq və integrasiyanın inkişafını təmin edir.

Təhlükəsizlik siyasəti: sülh üçün güclü olmalısın

Azərbaycanın xarici siyasətində hərbi güc və təhlükəsizlik prioritetləri xüsusi yer tutur. Prezident İlham Əliyev müsahibəsində vurğuladığı kimi, bugünkü beynəlxalq vəziyyət gücün, təhlükəsizliyin və strateji əməkdaşlığın önəmini daha da artırır. "Kim güclüdür, o da haqlıdır" tezi isə sadəcə, fəlsəfi məqam deyil, regiondakı gerçək geosiyasi proseslərin təsdiqlədiyi reallıqı əks etdirir.

Belə bir reallıq fonunda Azərbaycan hər zaman güclü və hazırlıqlı dövlət imicini qoruyur. Bu, yalnız müdafiə sahəsində deyil, regional diplomatiyada və beynəlxalq tədbirlərdə də Azərbaycanın mövqeyinin gücləndirilməsi üçün strateji əhəmiyyət kəsb edir. Azərbaycan gücünü davamlı artırır, lakin bunu balanslı və məsuliyyətli şəkildə edir, hərbi güc yalnız qorunma və qarşılıqlı dayanıqlıq üçün istifadə olunur, ölkəmiz hücum xarakterli siyasətdən kənarda durur.

Türkiyə ilə hərbi müttəfiqlik Azərbaycanın strateji mövqeyini gücləndirir. İki ölkə bir-birinə hərbi yardım və texniki dəstək təmin edir, eyni zamanda birgə hərbi təlimlər keçirir. Prezident İlham Əliyev Türk Dövlətləri Təşkilatı çərçivəsində üzv ölkələr arasında birgə hərbi təlimlərin həyata keçirilməsi təşəbbüsündən də çıxış edir. Bu təşəbbüs həm rəmzi, həm də praktik əhəmiyyət daşıyır: üzv ölkələr arasında əməkdaşlığı gücləndirir, təcrübə mübadiləsini artırır və regional təhlükəsizliyə təminat yaradır.

Prezidentin vurğuladığı kimi, hərbi güc yalnız müdafiə məqsədi üçün vacib deyil, eyni zamanda diplomatik mövqeni də möhkəmləndirir. Azərbaycan öz gücünü regionda sabitliyin təmin olunması və münaqişələrin həllində konstruktiv rol oynamaq üçün istifadə edir. Hərbi gücün artırılması və müttəfiqlik siyasəti həm də beynəlxalq hüquq çərçivəsində həyata keçirilir. Prezident İlham Əliyev qeyd edir ki, Azərbaycanın hərbi addımları beynəlxalq hüquq və ərazi bütövlüyü prinsiplərinə sadıqlıq əsasında aparılır. Heç bir ölkəyə qarşı təcavüz və işğal siyasəti mövcud deyil. Bu yanaşma Azərbaycanın regionda etibarlı tərəfdaş kimi qəbul edilməsinə səbəb olur.

Dövlət başçısı müsahibəsinin sonunda dedi: "Artıq sülh dövrüdür, quruculuq dövrüdür. Biz bu dövrü yaşayırıq. Biz hamımız cəmi beş ay əvvələdək bunu bəlkə də axıra qədər dərk etməmişik: sülh şəraitində yaşamaq nə deməkdir? Amma eyni zamanda yenə də qayıdıram danışdığımız məsələyə. Hər an ayıq olmalıyıq, güclü olmalıyıq. Hər an öz torpağımızı müdafiə etmək üçün güclü olmalıyıq, hazır olmalıyıq və əminəm ki, bundan sonra heç vaxt bir qarış torpağımız heç kimin tapdığı altına düşməyəcək. Bunun üçün həm güc var, həm iradə var, xalqın birliyi var. Güclü Azərbaycan dövləti var".

Bütün bu məqamlar Azərbaycanın xarici siyasətində son dərəcə məsuliyyətli və effektiv strategiyasının təzahürüdür. Bu siyasət ölkəmizin gücünün və diplomatik nüfuzunun artmasına xidmət edir, regional sabitliyin qorunmasına töhfə verir və beynəlxalq səviyyədə Azərbaycanı etibarlı tərəfdaş mövqeyini daha da möhkəmləndirir.

İradə ƏLİYEVƏ, "Azərbaycan"